

Petíció az Európai Parlament számára

AZ EURÓPAI BERUHÁZÁSI BANK HITELE NEM FELEL MEG AZ EU POLITIKÁINAK ÉS SAJÁT ALAPOKMÁNYÁNAK

1. **Petíciót benyújtó neve:** Magyar Természetvédők Szövetsége, dr. Farkas István
ügyvezető elnök
2. **Cím:** 1091 Budapest Üllői út 91/b
3. **Telefon / fax / e-mail:** Tel: +36-1-216-7297 / Fax: +36-1-216-7297 / e-mail:
akos@mtvsz.hu
4. **Petíció tárgya:** Az Európai Beruházási Bank hitelt készül nyújtani az ECE Projektmanagement G.m.b.H. & Co. KG által kivitelezett és működtetett, idén megnyíló, Magyarországon, Győr városában található Árkád bevásárlóközpont felépítéséhez és működtetéséhez¹. A hitel nyújtása ellentétes az Európai Unió 6. Környezetvédelmi Akcióprogramjával, az EU Városi környezetre vonatkozó tematikus stratégiájával, és az Európai Beruházási Bank alapokmányával is.

2005-ben az EIB 209 500 000 euró hitelt nyújtott az ECE Projektmanagement G.m.b.H. & Co. KG részére 5 bevásárló központ felépítéséhez Németországban, Csehországban és Lengyelországban. Az EIB további 80 millió euró hitel nyújtását tervezi két Magyarországi bevásárlóközpont megvalósulásához Pécs és Győr városában. Ezek a beruházások nem szolgálják az emberek valódi igényeit és gátjai a fenntartható települések létrejöttének:

- A bevásárlóközpontok nagy számú vásárlót és árut egy helyre koncentrálnak jelentős közlekedési többletforgalmat generálnak az amúgy is zsúfolt belvárosokban, hozzájárulnak a levegő és zajszennyezés, egészségügyi, környezeti problémák növeléséhez, a zöldfelületek csökkenéséhez.
- A bevásárlóközpontok bérleti jellemzően multinacionális kereskedelmi vállalatok, bármiféle helyi kötődés nélkül. A hely erőforrásokra támaszkodó – jóval kisebb negatív externális hatásokkal működő - kiskereskedelmi vállalkozások száma csökken abban városban, ahol bevásárlóközpontok működnek.

¹ Az EIB honlapján található projekt-listában az áll, hogy két bevásárlóközponthoz már megkapta a hitelt az EIB Magyarországon: "Építése és hosszú távú üzemeltetése öt új bevásárlóközpontnak Brno-ban (Csehország), Berlinben (Németország), Pécsen és Győrben (Magyarország) és Krakow-ban (Lengyelország)". Ennek ellenére egy e-mail-ben az EIB azt állította, hogy a két Magyarországi bevásárlóközpontnak szánt hitelt már jóváhagyta, de a szerződés nem került aláírásra és a hitel (kb 80 millió euró) 2007-ben kerül kifizetésre. További információkérésünkre még nem érkezett válasz. Ezek is mutatják az EIB Információs politikájának hiányosságait.

Ezen felül, a hitel nyújtása ezen beruházásokhoz ellentétes a Bank Alapokmányával, mely szerint:

„...a Bank kölcsönt nyújt tagjainak, valamint magán- vagy közvállalkozásoknak a tagállamok európai területein megvalósítandó beruházási projektekhez annyiban, amennyiben más forrásból megfelelő feltételekkel nem állnak rendelkezésre pénzeszközök.”

Ez jelen hitel esetében biztosan nem áll fenn, mivel ilyen bevásárlóközpontok építéséhez és üzemeltetéséhez rendelkezésre állnak kereskedelmi banki és egyéb pénzügyi források, ezek igénybevételével is megtérülők kell lennie a beruházásnak.

5. Kérésünk az Európai Parlament Petíciós bizottságához

A jelen petícióban és mellékleteiben felsorolt indokokra tekintettel kérjük az Európai Parlament Petíciós Bizottságát:

- **Vizsgálja és állapítsa meg a győri Árkád bevásárlóközpont engedélyezése során történt hiányosságokat, és tegyen javaslatokat a jogszabályok jobb betartása érdekében Magyarországnak.²**
- **Az Európai Beruházási Bank Európai Parlament által elkészített éves felülvizsgálata során a Gazdasági és Monetáris Ügyek bizottságával közösen határolódjon el a bevásárlóközpontok EU általi finanszírozásától, mivel ez nincs összhangban az EU politikákkal és az EIB Alapokmányával.**
- **Javasolja az EIB-nek az ECE cégnek nyújtandó, a győri Árkád bevásárlóközpont megvalósításához és üzemeltetéséhez nyújtandó hitel felülvizsgálatát és visszavonását.**

6. Problémák a győri Árkád bevásárlóközponttal

Az Árkád Üzletközpont Győrben barnamezős területen, egy volt nehézipari gépgyár területén, a belváros közvetlen szomszédságában, több most is forgalmas országos főútvonal mellett, közel a Rába folyóhoz épül meg. A helyszín a beruházó szempontjából kedvező, de a város és a lakosság érdekeit nem figyelembe véve került kiválasztásra. Győr városa, a helyi Széchenyi István Egyetemmel közösen a nemzetközi ECOCITY program keretében ezen a területen kívánt

² A bizottság ezzel is hozzájárulhat a Hatodik Közöségi Környezetvédelmi Akcióprogram egyik stratégiai célkitűzéséhez: „...a környezetvédelmi jogszabályok alkalmazásának szisztematikusabb felülvizsgálata a tagállamokban.”

egy fenntartható, környezetbarát városrészt létrehozni. A bevásárlóközpont területén az eredeti terv irodaépületeket, 4 szintes lakóházakat képzelt el. A lakóövezet kereskedelmét több kisebb kiskereskedelmi egységgel kívánták megoldani. Így a jelentős környezeti és szociális káros hatásokkal járó bevásárlóközpont létrejötte alapjaiban teszi megvalósíthatatlanná ezt a programot, és lehetetlenné teszi, hogy ez a valóban értékes terület fenntartható módon fejlődjön.

Nincs szükség a beruházásra

A Környezetvédelmi Hatásvizsgálatról szóló kormány rendelet (20/2001. II.14.) és a környezet védelmének általános szabályairól szóló 1995 LIII. törvény (KT) szerint a beruházás engedélyezési folyamata során készített környezeti hatástanulmánynak (KHT) be kell mutatnia a beruházás szükségességét, indokoltságát (KT 69.§ a.). Ezt a KHT nem tette meg, és a Környezetvédelmi Felügyelőség sem rótta fel ezt a hiányosságot.

A Győr városa által megrendelt tanulmány alapján³ 2003 végén Győr városában engedélyezett bevásárlóközpontok (Árkád bevásárlóközponttal együtt) egy lakosra jutó négyzetmétere több mint négyszerese az országos átlagnak (hipermarketeknél ez az arány kétszeres, nagy alapterületű áruházak esetén több mint négyszeres). Jól látható, hogy a beruházás szükségessége nem indokolható, főleg ha figyelembe vesszük a megvalósulás, és működés okozta káros hatásokat is.

A KHT a beruházás szükségessége mellett az előzetesen vizsgált telepítési alternatívákkal sem foglalkozik, valamint nem elemzi a tevékenység elmaradásából származó következményeket sem, melyek szintén a magyar jogszabály előírásai (KT 69.§ a.).

Környezetvédelmi problémák

A közlekedési forgalomból származó zajterhelés már jelen pillanatban is meghaladja a határértéket a 14-es sz. főút mentén elhelyezkedő lakóterületen, azon a szakaszon, ahol a bevásárlóközpont épül. A beruházás megvalósulásával a helyzet csak rosszabbodhat. A beruházáshoz elkészült Környezeti Hatástanulmány nem foglalkozik kellő mértékben ezzel a problémával, a passzív zajvédelmi intézkedések hosszú távon nem oldják meg a problémát.

³ Győr áruellátása, írta-szerkesztette: Németh Iván, Ongjerth Richárd, Városépítési Iroda, BFVT, 2004

A beruházás közvetlen hatásterületén található két lakóingatlan (Vas Gereben u. 16. és Budai u.3.) jelentős zaj és levegőszennyezésnek van és lesz kitéve a beruházás következtében. Ez a terhelés a zaj tekintetében már jelenleg - a beruházás üzemeltetésének megkezdése előtt is - határérték feletti. Ezt a tényt is figyelembe véve a Környezetvédelmi Felügyelőség határozatában úgy nyilatkozott, hogy az ingatlanok „lakófunkcióját meg kell szüntetni”. Ezt a határozatot később a hatóság indoklás nélkül megváltoztatta, és meghagyhatónak ítéli az ingatlanok lakófunkcióját.

A 14-es számú főút - Győr városán áthaladó tranzitforgalom egyik fő útvonala - és a beruházással érintett közlekedési csomópont jelenleg sem képes zavartalanul levezetni a forgalmat. A beruházás által generált többletforgalom hatással van az egész belváros közlekedési rendszerére. Ezt a Közlekedési Felügyelet is elismerte szakvéleményében: *„...forgalomműködésnek a város teljes úthálózatára gyakorolt hatását csak az ott hozott intézkedésekkel lehet ellensúlyozni. A tervezésnek az 1-es, 14-es, 81-es út tágabban értelmezett csomóponti térségére kell kiterjednie, és alternatív megoldásokat kell keresnie...”*. A tervezési és engedélyezési eljárás során ennek ellenére nem vizsgálták meg a beruházás valódi közlekedési hatásait. A beruházás közvetlen hatásterületét annak központjától számított 130 méterben határozták meg. Az engedélyezési eljárás során azt sem vették figyelembe, hogy a beruházás közvetlen hatásterületén a jövőben további nagyszabású fejlesztések (6000 lakásos lakópark) fognak megvalósulni, melyek közlekedési hatásával szintén nem számoltak. Közlekedési szakember szerint a megnövekvő forgalmat kizárólag egy külön szintű csomópont képes elvezetni. Ennek ellenére körgeometriás csomópont kerül kialakításra.

Az engedélyezési eljárás során az ECE 29 000 m² üzletközpont építését tervezte. **A beruházás alapterülete az engedély megadása után 35 000 m²-re nőtt.** Erre ugyan jogi lehetőség van, de mindenképpen aggályos, hogy az amúgy is kérdéses, sok szakértő által károsnak ítélt beruházás 25 %-al nagyobb legyen mint amelyre az engedélyt megkapták, és így a beruházás hatásai is nőjenek.

Negatív a helyi gazdaságra tett hatása

Győr áruellátása című tanulmány alapján, melyet Győr önkormányzata készített, Győr városában a kereskedelmi: *„...koncentráció másik hatása egyértelműen kedvezőtlen a helyi*

gazdaság szempontjából; a nagy alapterületű kereskedelmi egységek bérlői között kevesebb a helyi vállalkozás, így a kereskedelmi tevékenységből elért nyereség nem marad helyben.”

Sajnos ezt a megállapítást Győr város önkormányzata nem tudta megfelelő módon kezelni, a multinacionális vállalatok nyomása és a város anyagi helyzete más döntéseket eredményezett. Az Árkád bevásárlóközpont építése közben az Országos Munkaügyi Felügyelőség több ellenőrzést is tartott a helyszínen és számos szabálysértést tapasztalt. Másrciusi ellenőrzése során 201 munkásból 41-et feketén alkalmaztak, a 27 építő cégből 10 érintett volt az ügyben. A júliusi ellenőrzés során 31 munkás dolgozott feketén a 107-ből, és 17 cég sértette meg a foglalkoztatással kapcsolatos jogszabályokat.

7. A hitel ellentétes az uniós politikákkal

Az EIB Környezetvédelmi Nyilatkozata kimondja: *„Az Európai Beruházási Bank egy közintézmény, melynek működését az Európai Unió céljai határozzák meg. A bank olyan projekteket finanszíroz, melyek megvédik és javítják természetes és épített környezetünk állapotát, és növelik a társadalmi jólétet a fenntartható fejlődéssel összhangban.”*

Sajnos ezzel ellentétben a beruházás ellentétes az Európai Unió Hatodik Környezetvédelmi Akcióprogramjával, a EIB Alapokmányával és a Európai Unió Városi környezetre vonatkozó tematikus stratégiájával is.

- **A beruházás ellentétes az EIB alapokmányával**

A Bank Alapokmánya 18. cikke szerint:

„...a Bank kölcsönt nyújt tagjainak, valamint magán- vagy közvállalkozásoknak a tagállamok európai területein megvalósítandó beruházási projektekhez annyiban, amennyiben más forrásból megfelelő feltételekkel nem állnak rendelkezésre pénzeszközök.

Ez jelen hitel esetében biztosan nem áll fenn, mivel az ECE éves forgalma 9,8 milliárd euró, az üzemeltetésében lévő 89 bevásárlóközpont 95 %-át az EIB hitele nélkül is létre tudták hozni, hasonlóan más beruházókhoz.

- **A beruházás ellentétes az Európai Unió Hatodik Környezetvédelmi Akcióprogramjával**

3. cikk

Stratégiai megközelítések a környezetvédelmi célkitűzések teljesítéséhez

(2) A környezeti hatásvizsgálat és a stratégiai környezeti vizsgálat teljes körű és hatékony felhasználása és végrehajtása.

Amint az indoklás és a benyújtott mellékletek bemutatják, a beruházás során a környezeti hatásvizsgálatról szóló jogszabályt nem alkalmazták megfelelően:

- Nem vizsgálták meg a beruházás szükségességét, pedig ez a Környezetvédelmi Hatásvizsgálatról szóló kormány rendelet előírása (KT 69.§ a.).
- Nem vizsgálták meg a telepítési alternatívákat, nem elemezték a tevékenység elmaradásából származó következményeket, pedig ez a Környezetvédelmi Hatásvizsgálatról szóló kormányrendelet előírása (KT 69.§ a.).
- Nem készítettek társadalmi gazdasági hatásvizsgálatot (20/2001. (II.14.) Korm. Rendelet 1. §(1)), pedig a rendelet alapján vizsgálni kell a beruházás társadalmi, gazdasági hatását, életminőségre tett hatását.
- Nem készült egészségügyi kockázatelemzés, melyet a KHV nem tart szükségesnek. Ez nem elfogadható figyelembe véve a már jelenlegi zajterhelés túllépést a hatásterületen lévő lakóingatlanoknál és a Környezetvédelmi Hatásvizsgálatról szóló kormányrendeletet (20/2001. (II.14.) Korm. Rendelet 6. §(5).

3. cikk

(5.) Az együttműködés és a partnerkapcsolat javítása a vállalkozásokkal és azok képviseleti testületeivel, és adott esetben, a szociális partnerek, a fogyasztók és szervezeteik bevonása a vállalkozások környezeti teljesítményének javítása és a **fenntartható termelési minták elérése céljából**. Ehhez az alábbiak szükségesek:

- integrált termékpolitikai megközelítés előmozdítása az egész programban, amely ösztönzi a környezetvédelmi követelmények figyelembevételét a termékek teljes életciklusa során, valamint a **környezetbarát folyamatok** és termékek szélesebb körű alkalmazását.

A bevásárlóközpont nem szolgálja a fenntartható termelési minták elérését. Az ECE sajtóközleménye szerint⁴: „a nagybérlet aránya meghaladja az 50 százalékot. A külföldi és a

⁴ 2006.03.07 MTI news

nagyobb hazai vállalkozásokon kívül szerephez jutnak a helyiek is: a bérlők mintegy 10 százaléka győri vagy környékbeli.” A helyi erőforrásokkal és munkaerővel működő vállalkozások háttérbe szorulnak, csődbe mennek, átveszik helyüket a multinacionális kereskedelmi vállalatok, melyek termékei minden szempontból fenntarthatatlanabbak: szállítás, összetétel stb.

3. cikk

(7) Támogatni kell a környezetvédelem integrálását a pénzügyi ágazatba. Ehhez az alábbiak szükségesek:

- fel kell hívni az Európai Beruházási Bankot, hogy hitelezési tevékenysége során nagyobb mértékben vegye figyelembe a környezetvédelmi célkitűzéseket és szempontokat, különösen a tagjelölt országok fenntartható fejlődésének támogatása céljából,

A beruházáshoz történő hitelnyújtás éles ellentétben áll a célkitűzéssel: káros a helyi gazdaságra, környezetvédelmi, egészségügyi problémákat okoz, meggátol egy valóban környezetbarát fejlesztést. **Ezzel hozzájárul az új tagországok, volt tagjelölt országok fenntarthatatlan növekedéséhez.**

5. cikk, (2) iii

c) ösztönözni kell a közlekedés hatékonyabb és tisztább változataira történő átállást, többek között jobb szervezéssel és logisztikával;

h) szét kell választani a gazdasági növekedést a szállítási igénytől a környezeti hatások csökkentése céljából;

7. cikk (2) h)

- a gazdasági növekedés és a személyszállítás iránti igény összefüggésének csökkentése,

A beruházás hatással van Győr belvárosa egészének közlekedésre. Ezt a Közlekedési Felügyelet is elismerte szakvéleményében: „...*forgalomnövekedésnek a város teljes úthálózatára gyakorolt hatását csak az ott hozott intézkedésekkel lehet ellensúlyozni. A tervezésnek az 1-es, 14-es, 81-es út tágabban értelmezett csomóponti térségére kell kiterjednie, és alternatív megoldásokat kell keresnie...*”. Ennek ellenére nem vizsgálták meg ezeket a hatásokat, így nem is próbálták azokat csökkenteni. Nem történtek próbálkozások a bevásárlóközpont megközelíthetőségének hatékonyabbá, tisztábbá tételére. **Az engedélyezési eljárás során és a KHT-ban nem foglalkoztak a közösségi, kerékpáros, gyalogos közlekedés részarányának növelésével, viszont 1250 új parkolóhely kerül kialakításra.**

Mivel a bevásárlóközpontban jellemzően (90 %) nem helyi vállalkozók működnek és a beruházás hatásaként csökken a helyi erőforrásokra épülő kiskereskedők száma, az árucikkeket távolabbról kerülnek Győrbe. **Így növekednek a szállítási igények.**

7. cikk

Célkitűzések és kiemelt cselekvési területek a környezetre, az egészségre és az életminőségre vonatkozóan

(1) - el kell érni a levegő minőségének olyan szintjét, amely nem idéz elő jelentős negatív hatást és kockázatot az emberi egészségre és a környezetre,
- jelentős mértékben csökkenteni kell azoknak a számát, akik hosszú távon tartós, átlagos zajszintnek vannak kitéve – különösen közlekedésből származó zajnak – amely tudományos tanulmányok szerint káros hatású az emberi egészségre, és elő kell készíteni a következő lépést a zajról szóló irányelv kidolgozására.

A beruházás következtében a közlekedés okozta már jelenleg is határérték feletti zajszint a lakóingatlanoknál tovább fog nőni, a forgalmas tranzitút okozta levegőszennyezéssel együtt. Jelentős egészségügyi kockázatot jelent ez a beruházás a hatásterületén élő lakosság számára.

- ***A beruházás ellentétes az Európai Unió Városi környezetre vonatkozó tematikus stratégiájával***

5.2. A közlekedés hatékony tervezéséhez hosszú távú elképzelésekre van szükség: meg kell tervezni az infrastruktúra és a járműpark finanszírozását, ösztönözni kell a jó minőségű tömegközlekedés kialakítását, biztosítani kell a biztonságos kerékpáros- és gyalogosközlekedést, és a megfelelő igazgatási szinteken össze kell hangolni a közlekedési terveket a területhasználat tervezésével.

A beruházás tervezése során ezeket az elveket teljesen figyelmen kívül hagyták:

- A közlekedési hatások elemzése során nem a valódi, hanem egy jelentősen szűkebb hatásterülettel számoltak.
- Nem vették figyelembe a beruházás közvetlen hatásterületén a közeljövőben megvalósuló fejlesztések (6000 lakásos lakópark) további közlekedési igényét.
- A beruházás tervezése és megvalósítása során nem törekedtek a közösségi, kerékpáros, gyalogos közlekedés részarányának növelésére.

- **A beruházás ellentétes az Európai Beruházási Bankkal kapcsolatos rendelkezés az Európai Közösséget létrehozó szerződés 158. cikkelyével**

„A Közösség különösen a különböző régiók fejlettségi szintje közötti egyenlőtlenségek és a legkedvezőtlenebb helyzetű régiók vagy szigetek — a vidéki térségeket is beleértve — lemaradásának csökkentésére törekszik.”

Győr városa által megrendelt tanulmány alapján⁵: a kereskedelmi: „...koncentráció másik hatása egyértelműen kedvezőtlen a helyi gazdaság szempontjából; a nagy alapterületű kereskedelmi egységek bérleti között kevesebb a helyi vállalkozás, így a kereskedelmi tevékenységből elért nyereség nem marad helyben.” Ez kiemelten igaz az Árkád bevásárlóközpontra. Az ECE sajtóközleménye a győri Árkádban már kiadott üzletek bérleti: „Szerződésünk van már az Interspar élelmiszer üzletlánccal, a Hervis sportlánccal, a Media Markt szórakoztató elektronikai üzlettel. Tárgyalások folynak egy nagy divat üzletlánccal is. Ezek mellett a nagy üzletláncok mellett, számos jól ismert helyi és nemzetközi márka is meg fog jelenni az üzletközpontban: Douglas, Esprit, S. Oliver, Orsay, Promod, DM és Rossmann, a magyar Jeans Club és a Humanic.” Az említett vállalatok közül egy magyar tulajdonú cég, még a magyarként megjelölt Humanic sem az (ausztriai). Tehát sem a beruházásból származó haszon, sem a bevásárlóközpontban lévő üzletek haszna nem marad helyben, sőt Magyarországon sem. Az üzlethelyiséget bérleti kb 10 %-a csak valóban helyi/hazai kereskedő. Így elmondható, hogy a beruházás valójában nem járul hozzá a kohézió csökkentéséhez, ellenkezőleg, a haszon jellemzően az EU15 országokban realizálódik, a különbségek hosszú távon is nőnek.

Mellékletek:

- Zaj szakértői vélemény és mérési jegyzőkönyv
- Térkép a beruházás helyszínéről
- Képek a beruházásról
- ECE összefoglalója a projektről

⁵ Győr áruellátása, írta-szerkesztette: Németh Iván, Ongjerth Richárd, Városépítési Iroda, BFVT, 2004